

Folkhälsomyndigheten

Prata om vaccinationer

Återrapportering av regeringsuppdrag om att förbättra barns skydd mot smittsamma sjukdomar

Denna titel kan laddas ner från: www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/. En del av våra titlar går även att beställa som ett tryckt exemplar från Folkhälsomyndighetens publikationsservice, publikationsservice@folkhalsomyndigheten.se.

Citera gärna Folkhälsomyndighetens texter, men glöm inte att uppge källan. Bilder, fotografier och illustrationer är skyddade av upphovsrätten. Det innebär att du måste ha upphovsmannens tillstånd att använda dem.

Artikelnr 23081

© Folkhälsomyndigheten, 2023.

Innehåll

Prata om vaccinationer	1
Innehåll.....	3
Om publikationen	6
Sammanfattning.....	7
Fokusområde 1: Förutsättning för dialog.....	7
Fokusområde 2: Riktade insatser med lokal förankring.....	8
Fokusområde 3: Löpande kommunikation i vardag och kris	8
Fokusområde 4: Brett engagemang och samverkan.....	8
Fokusområde 5: Målgruppers behov och vaccinacceptans	9
Inledning	10
Bakgrund.....	11
Syfte med kommunikationen om vaccinationer	12
Några kända utmaningar	12
Arbetet med uppdraget	13
Förändring som drivkraft.....	13
Helhetssyn för en långsiktig hållbarhet	13
Behovsanalys utifrån kunskap om målgrupperna	14
Övergripande mål med kommunikationen	16
Kommunikationsstrategiska val	16
Grund för det goda samtalet.....	16
En kunskapshöjande samhällskommunikation	16
Stödja den viktigaste kanalen	16
Bidra till berättelsen om vaccination	17
Vaccin är en självklarhet	17
Nå ut via kommunikationssamverkan	17
Nya kanaler och ny tonalitet	17
Informationsinsatser och stöd för beslutsfattare	17
Mål för nyckelmålgrupper och intressenter.....	18
Angränsande uppdrag.....	19

Genomförda insatser.....	20
Fokusområde 1: Förutsättning för dialog.....	21
Kunskapsöversikt för hälso- och sjukvårdspersonal	21
Faktablad för vårdnadshavare, barn och unga	22
Kommunikations- och utbildningsstöd vid förändringar i vaccinationsprogrammet: rotavirusinfektion.....	23
Kommunikations- och utbildningsstöd vid förändringar i vaccinationsprogrammet: Humant papillomvirus (HPV).....	24
Redskap för samtal om vaccination	25
Samtalsmaterial för barn i förskoleålder	26
Film med budskapet: "Vilken tur att vi har vaccin"	27
Film om årlig influensavaccination	27
Målgruppsanpassad webbinformation	28
Fokusområde 2: Riktade insatser med lokal förankring.....	29
Att förstå vaccinationstäckning och behålla god immunitet i befolkningen	29
Fokusområde 3: Löpande kommunikation i vardag och kris	31
Vaccin funkar – verktygslåda om nyttan med vaccinationsprogrammet.....	31
Återkommande synlighet genom Vaccinationsveckan	32
Vaccinrelaterade händelser – vaccination mot rotavirus och covid-19 som exempel ..	33
Fokusområde 4: Brett engagemang och samverkan.....	35
Vaccindagen 2019 – en aktörskonferens om förtroende och kommunikationens roll..	35
Samverkan med barnhälsovården	36
Samverkan med elevhälsans medicinska insats	37
Samverkan med mödrahälsovården.....	37
Samverkan med Läkemedelsverket	37
Kommunikationsfunktioner	38
Internationella aktörer	38
Fokusområde 5: Målgruppers behov och vaccinacceptans	39
Intervjuundersökning inom barnhälsovården.....	39
Intervjuundersökning inom elevhälsan.....	40
Enkätundersökning inom mödrahälsovården	40

Fokusgrupper med föräldrar	41
Enkätundersökning med föräldrar	41
Metod för att följa frågor i sociala medier	42
Enkätundersökning om vaccinationsprogrammets hållbarhet under pandemin.....	42
Pandemins roll för arbetet med regeringsuppdraget.....	44
Slutsatser och det framtida arbetet	45
Referenser	49

Om publikationen

Detta är en återrapportering av Folkhälsomyndighetens regeringsuppdrag om att förbättra barns skydd mot smittsamma sjukdomar (S2018/03919/FS (delvis)).

Målgrupper för rapporten är i första hand Regeringskansliet, Folkhälsomyndigheten och aktörer som Folkhälsomyndigheten samverkar med i arbetet med vaccinationer. I denna rapport beskriver vi arbetet med regeringsuppdraget, resultatet och planer för vidare arbete.

Folkhälsomyndigheten

Sören Andersson

Enhetschef enheten för vaccinationsprogram

Sammanfattning

Folkhälsomyndigheten har länge arbetat med kommunikationen om vaccinationer för att vårdpersonal, vuxna och barn ska få bra och tydlig information. Regeringsuppdraget om att förbättra barns skydd mot smittsamma sjukdomar passade väl in i vårt arbete med att upprätthålla ett välfungerande vaccinationsprogram. Det har fungerat som en ram för att stärka och utveckla aktiviteter och processer för att möta olika kommunikationsbehov och utmaningar.

Vi har utgått från fem fokusområden:

1. förutsättning för dialog
2. riktade insatser med lokal förankring
3. löpande kommunikation i vardag och kris
4. brett engagemang och samverkan
5. målgruppers behov och vaccinacceptans

Covid-19-pandemin har delvis påverkat arbetet med uppdraget som blev förlängt på grund av pandemihanteringen. Samtidigt aktualiserade pandemin det arbete som vi redan hade påbörjat. Alla fokusområden inom regeringsuppdraget har på olika sätt tillämpats i det pandemirelaterade arbetet och viktiga lärdomar har dragits.

Fokusområde 1: Förutsättning för dialog

De viktigaste förmedlarna av kommunikation om vaccinationer är hälso- och sjukvårdspersonalen som arbetar med vaccinationerna och andra vuxna som arbetar med barn och unga. Folkhälsomyndigheten stödjer deras kommunikation via bland annat webb och sociala medier, men det är framför allt de som i mötet med vårdnadshavare, barn och unga kan svara på frågor och skapa förtroende genom en lyhörd dialog. För att underlätta den dialogen har vi tagit fram olika kunskapsstöd och kommunikationsmaterial:

- Kunskapsöversikt om vaccinationsprogrammet för barn, riktad till hälso- och sjukvårdspersonal
- Faktablad för vårdnadshavare, barn och unga
- Kommunikations- och utbildningsstöd vid förändring i vaccinationsprogrammet: humant papillomvirus (HPV) och rotavirusinfektion
- Redskap för samtal om vaccination
- Samtalsmaterial för barn i förskoleålder
- Film (under arbete) med budskapet: ”Vilken tur att vi har vaccin”
- Film om årlig influensavaccination

Fokusområde 2: Riktade insatser med lokal förankring

Regioner och kommuner arbetar med att nå alla invånare med erbjudande om vaccinationer. Folkhälsomyndigheten har tagit fram guiden *Att förstå vaccinationstäckning och behålla en god immunitet i befolkningen* för regionala och lokala nyckelpersoner som arbetar med vaccinationer för barn och vuxna, exempelvis folkhälsovetare, smittskyddsläkare, barnhälsovårdssjuksköterskor och skolsköterskor. Den utgår från ett av WHO:s koncept, *Tailored Immunization Programme (TIP)*, och har anpassats till ett svenskt sammanhang i samverkan med lokala och regionala aktörer. Guiden beskriver metoder för att systematiskt utforska hinder för vaccination och utforma olika insatser och kommunikationssätt.

Fokusområde 3: Löpande kommunikation i vardag och kris

Det höga förtroendet för vaccinationsprogrammet i Sverige är beroende av aktuell kunskap om de aktuella sjukdomarna och om vaccinationstäckningen. Därför sprider vi kunskap om vaccinationsprogrammet, och med regeringsuppdraget har vi kunnat stärka det arbetet. Genom covid-19-pandemin har vi också fått nya erfarenheter av att kommunicera om vaccinationer i kris och i samverkan. Inom ramen för uppdraget har vi bland annat

- tagit fram animerade diagram och en verktygslåda med budskapet *Vaccin funkar*, i syfte att både erbjuda fakta och väcka känslor
- deltagit i WHO:s vaccinationsvecka, *World Immunization Week*, genom att bland annat lyfta aktuella teman ur årsrapporten för vaccinationsprogram
- ordnat en intern workshop för att stärka arbetet med risk- och kriskommunikation om vaccination
- använt övergripande budskap och riskkommunikation i arbetet med covid-19-vaccinationerna.

Fokusområde 4: Brett engagemang och samverkan

Folkhälsomyndigheten arbetar med olika plattformar för att utbyta erfarenheter och information. Inom regeringsuppdraget har vi bland annat

- arrangerat Vaccindagen 2019 – en aktörskonferens om förtroende och kommunikationens roll
- stärkt samverkan med barnhälsovården, etablerat nätverk för samverkan med elevhälsans medicinska insats och börjat utveckla samverkan med mödrahälsovården
- stärkt samverkan med Läkemedelsverket och med flera aktörers kommunikationsfunktioner
- bidragit till att bilda ett nordiskt nätverk för vaccinacceptans och kommunikation och deltagit i flera andra relevanta internationella nätverk inom ramen för WHO och EU.

Fokusområde 5: Målgruppers behov och vaccinacceptans

Vi har genomfört undersökningar och följt frågor i sociala medier, för att hålla koll på vilka frågor och perspektiv som är viktiga för målgrupperna. Resultaten har vi använt för att utforma aktiviteter och metoder, och de kommer att vara viktiga underlag för framtida insatser, kommunikation och samverkan. Inom ramen för regeringsuppdraget har vi

- gjort intervjuundersökningar med barnsjuksköterskor inom barnhälsovården och skolsköterskor inom elevhälsan
- gjort en enkätundersökning med samordningsbarnmorskor och barnhälsovårdsöverläkare inom mödrahälsovården
- ordnat fokusgrupper och en enkätundersökning med föräldrar
- följt frågor i sociala medier, genom en metod som vi utvecklat för vaccination mot HPV, men i stället tillämpade på vaccination mot covid-19
- gjort en enkätundersökning om vaccinationsprogrammets hållbarhet under pandemin, med centrala barnhälsovårdsenheter.

Inledning

I juli 2018 gav regeringen Folkhälsomyndigheten i uppdrag att förbättra barns skydd mot smittsamma sjukdomar genom att förstärka och utveckla arbetet med information och kommunikation om vaccinationer. Åtgärderna skulle stärka det arbete som regionerna och kommunerna bedriver och som i första hand riktas till barn. Information om vaccinationer som riktas till vuxna skulle också beaktas, i den mån det finns synergieffekter.

I Sverige är tilliten till barnvaccinationsprogrammet hög, och vaccinationstäckningen har länge legat på cirka 97 procent för vaccinationerna till barn upp till två års ålder (1). Grunden för den höga tilliten är kunskapen om de sjukdomar som barn vaccineras mot. En avgörande del är också den barnhälsovård och elevhälsa som är tillgänglig för alla barn och familjer och som föräldrar gärna vänder sig till för råd. De allra flesta vårdnadshavare i Sverige ser vaccinationer som en viktig del av barnens uppväxt och förväntar sig att deras barn ska få ett gott skydd mot smittsamma sjukdomar genom samhällets hälsofrämjande och förebyggande insatser (2). För att tilliten ska fortsätta att vara så hög är det avgörande att följa upp och vårda det som fungerar och att löpande möta de utmaningar som finns i form av exempelvis missuppfattningar, desinformation och svårigheter att nå alla individer.

Runt om i världen finns färsk exempel på hur snabbt vaccinationstäckningen kan sjunka om förtroendet urholkas (3, 4). Vid sådana händelser är det förmågan att snabbt återskapa tillit och underlätta vaccinationer som avgör om vaccinationsprogrammet kan fortsätta att fungera effektivt. Men även om det är möjligt att återuppbygga ett minskat förtroende i en grupp eller i ett samhälle, kan det ta lång tid och stora resurser i anspråk. Ur en individs livsperspektiv är det också viktigt att förtroendet för barnvaccinationer även finns kvar senare i livet, med tanke på framtida vaccinationer i vuxen ålder.

Bakgrund

Folkhälsomyndigheten har i ett antal år arbetat aktivt med kommunikationen kring barnvaccinationsprogrammet och rekommenderade vaccinationer. Den har ofta vänt sig till personal inom barnhälsovård och elevhälsa för att stödja sjuksköterskor och läkare i samtalet med föräldrar och vårdnadshavare, samt barn och unga. Syftet har varit att hjälpa dem att bemöta frågor, oro och tveksamhet i samband med vaccinationstillfället. En annan viktig funktion har varit att bekräfta barn och vuxna i valet att ta emot vaccination, i att se vaccinationer som en insats för sin egen och sina medmänniskors hälsa. En stor del av kommunikationsarbetet har också bestått i att förmedla data och statistik som visar hur vaccinationsprogrammet och arbetet med det fungerar.

Barnhälsovården och elevhälsan bär upp vaccinationsprogrammet i Sverige och arbetar utifrån principen om proportionell universalism, det vill säga insatser för alla utifrån behov (5). Grundtanken är en god tillgänglighet för alla, men under vissa förutsättningar kan det behövas mer riktade insatser som då naturligt kräver mer resurser. Detta präglar även kommunikationen om vaccinationer, som i vissa fall kräver betydligt större och mer genomarbetade insatser för att vara effektiv. Utifrån detta fokus på att möta varierande behov, passade regeringsuppdraget väl in med vårt pågående arbete för att säkra och vidareutveckla grunden för ett välfungerande vaccinationsprogram.

Parallellt stärktes arbetet i Sverige med att öka tillgängligheten inom barnhälsovården, genom överenskommelser mellan regeringen och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) som samlade regionerna. Ungefär samtidigt lade Världshälsoorganisationen (WHO) sista handen vid att utforma och sprida en global övergripande vision och strategi som utgår från gjorda erfarenheter och lyfter fram kända och kommande utmaningar samt nya möjligheter för att möta dessa utmaningar. Tillsammans med lärdomar från pandemin med covid-19 har perspektiv från båda dessa arbeten varit viktiga i genomförandet av regeringsuppdraget.

[Immunization Agenda 2030](#)

Syfte med kommunikationen om vaccinationer

Folkhälsomyndighetens kommunikation om vaccinationer syftar till att stödja ett fortsatt gott skydd mot smittsamma sjukdomar i Sverige genom att:

- underlätta för målgrupper att fatta välgrundade beslut om vaccinationer utifrån den bästa tillgängliga kunskapen.
- stödja och engagera samverkansaktörer och yrkesgrupper utifrån kunskap om dels sjukdomarna och vaccinerna i vaccinationsprogrammet, dels de faktorer som påverkar människors beteende och beslut i relation till vaccinationer.
- snabbt och samordnat möta nya kommunikationsbehov som uppstår genom olika händelser som är mer eller mindre vaccinrelaterade.

Några kända utmaningar

Eftersom många allvarliga sjukdomar blivit ovanliga, tack vare effektiva vacciner, ses det inte alltid längre som viktigt att fortsätta vaccinera sig mot dessa. I Sverige tar vi för givet att människor inte blir allvarligt sjuka i barnsjukdomar. Då kan istället biverkningar av vaccin slås upp, där vaccinernas säkerhet och behovet av vaccin ifrågasätts.

Beslut om vaccination påverkas av många olika saker. Tillgänglighet och praktiska förutsättningar är avgörande, men även exempelvis känslor, värderingar, tidigare erfarenheter, rädsla för biverkningar och osäkerhet om nya vacciner samverkar på ett komplext sätt (6, 7). Missuppfattningar och mytbildning kan bidra till misstro. Enstaka studier, nya medicinska rön eller en trend kan få stort genomslag och potentiellt skada förtroendet för vaccin under lång tid framåt. År 2019 listade Världshälsoorganisationen (WHO) denna sammantagna problematik som ett av de tio främsta hoten mot människors hälsa (8).

Pandemin med covid-19 visar konsekvenserna av en allvarlig sjukdom när ett vaccin inte finns, men det är för tidigt för att veta hur detta kommer att påverka människors acceptans för olika vacciner. Folkhälsomyndigheten måste utgå från att alla sorters tankar, känslor, uppfattningar, berättelser och kunskapsnivåer samexisterar. Det främsta hotet mot vaccinationsläget i Sverige är fortfarande ett minskat förtroende, så vår främsta utmaning är fortfarande att med kommunikationen förekomma, eller minska skadan av ett minskat förtroende.

Vi behöver lyssna på våra målgrupper och omvärlden för att förstå vilka tankar, farhågor eller förväntningar som kommunikationen behöver hantera, lyfta eller kan gynnas av. Beslutet om vaccination bor i sista hand hos föräldrar och vårdnadshavare, samt hos barn och unga. Det är de som är kommunikationens mottagare. Det är här kommunikationseffekten ska bli till. Med hjälp av kommunikation kan vi stödja de röster och aktörer som slutmottagarna väljer att lita på och lyssna till.

Arbetet med uppdraget

Arbetet med regeringsuppdraget genomfördes med utgångspunkt i de närmast planerade förändringarna inom vaccinationsprogrammet, utifrån en helhetssyn på kommunikation om vaccinationer och med hjälp av uppdaterad kunskap om målgruppernas behov. Vi formulerade strategiska vägval och mål för kommunikationen, som sedan tillämpades i de olika aktiviteterna.

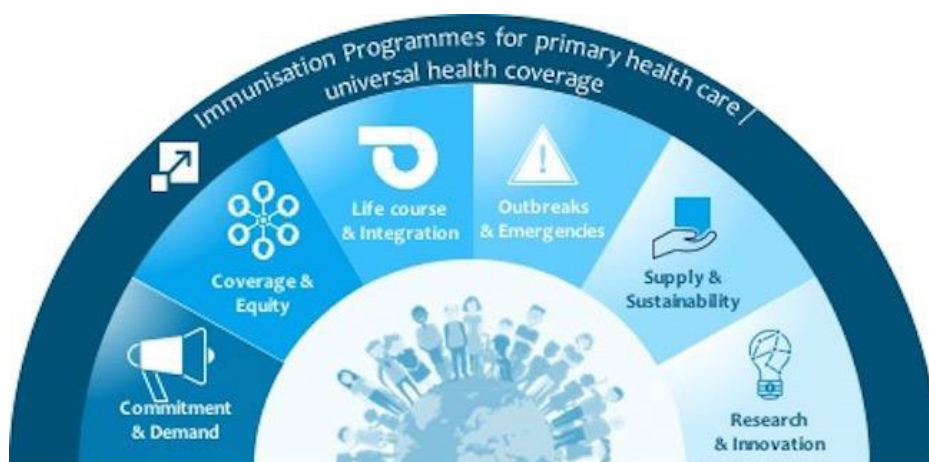
Förändring som drivkraft

Under regeringsuppdragets löptid utredde och planerade vi förändringar i fråga om vaccinationsprogrammet, när det gäller vaccination mot rotavirus och humant papillomvirus (HPV). Eftersom förändringar i vaccinationsprogram innebär stora kommunikativa utmaningar använde vi dessa två förändringar som motorer i arbetet med regeringsuppdraget, där kommunikationen kunde utvecklas ur olika aspekter. Erfarenheterna från dessa två insatser förstärktes under covid-19-pandemin och kompletterades i takt med att händelseförloppet utvecklades.

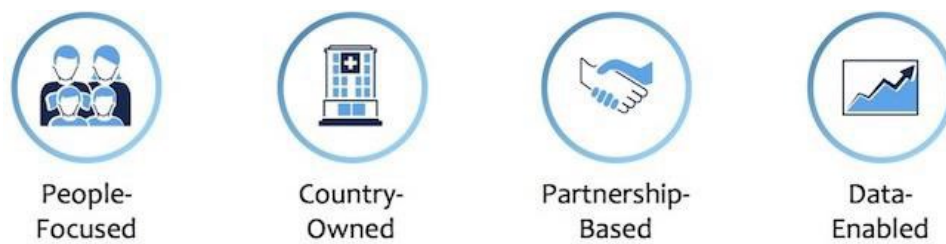
Helhetssyn för en långsiktig hållbarhet

Aktiviteter inom uppdraget har utvecklats utifrån en helhetssyn på arbetet med vaccinationer som ligger i linje med Världshälsoorganisationen WHO:s globala *Immunization Agenda 2030*. Sju strategiska prioriteringar, se figur 1, och fyra vägledande principer, se figur 2, ger stöd för arbetet med nationella vaccinationsprogram genom att lyfta fram att det bör vara individfokuserat, utformat utifrån den nationella och aktuella kontexten, förankrat i samverkan och samarbete mellan aktörer, samt grundat på relevanta data som ger underlag för insatser efter behov. Insatserna inom uppdraget ska på samma sätt bidra till en helhet och långsiktigt förstärka varandra.

Figur 1. Sju strategiska mål inom Immunization Agenda 2030. WHO.

Figur 2. Fyra vägledande principer inom Immunization Agenda 2030. WHO.

Utifrån denna grund tillämpade vi ett ramverk för så kallad *demand generation* (9). Denna typ av redskap används av Unicef, Världshälsoorganisationen (WHO) och den globala vaccinalliansen Gavi för att initiera, stödja och följa upp insatser som stärker nationella vaccinationsprogram (10). Syftet är att strukturerat kunna följa upp och utveckla vaccinationsprogram och samtidigt arbeta långsiktigt med medvetenhet om och efterfrågan på vaccination. Här har ramverket varit ett stöd när vi kartlagt behov och sorterat och prioriterat de aktiviteter och insatser som kan göra långsiktig nytta och ge en grund för fortsatt uppföljning. Vi tog fram en plan för möjliga aktiviteter inom ramen för regeringsuppdraget, och en plan för mer långsiktiga insatser inför kommande år. De genomförda aktiviteterna beskrivs i denna rapport under fem övergripande fokusområden:

- förutsättning för dialog,
- riktade insatser med lokal förankring,
- löpande kommunikation i vardag och kris,
- brett engagemang och samverkan, samt
- målgruppers behov och vaccinacceptans.

Behovsanalys utifrån kunskap om målgrupperna

Den positiva norm som finns i Sverige runt vaccinationer ger en god grund för kommunikation som ökar kunskap och stödjer valet att vaccinera. Men för att underlätta att vaccinationen blir av behöver hela systemet vara tillgängligt och utmaningar mötas på olika riktade sätt. Studier visar att riskuppfattning, tankar, känslor och grupprocesser spelar in, men att det är minst lika viktigt att göra det enkelt att vaccinera sig, se figur 1. Det handlar exempelvis om att påminna om när det är dags och att vaccinera i sammanhang som är tillgängliga och etablerade. Det har också stor betydelse att hälso- och sjukvården tydligt rekommenderar vaccination och kan möta olika frågor i anslutning till det. (11, 12).

I Sverige visar tidigare forskning att acceptansen för vaccinationer inom barnvaccinationsprogrammet övergripande fördelas på tre nivåer (2):

- de flesta accepterar vaccination utan att uttrycka så många frågor (70–80 procent)
- en del vaccinerar sina barn men har frågor och funderingar inför vaccinationen (20 procent)
- ytterst få uttrycker att de avstår vaccination (1–5 procent).

Vi har fokuserat på de två första grupperna, där det finns störst möjlighet att nå effekt genom kommunikation och att stödja människors beslutsprocess. För att fördjupa kunskapen om målgrupperna och bättre förstå behoven har vi genomfört

- undersökningar med vårdnadshavare, barnsjuksköterskor, skolsköterskor och nyckelpersoner inom mödrahälsovården, se Fokusområde 5 längre fram i rapporten.
- dialog och samarbete med berörda yrkesgrupper inom barnhälsovård och elevhälsa, genom befintliga samverkansformer och genom att involvera representanter för yrkesgrupperna i arbetet, se Fokusområde 4 längre fram i rapporten.

Vi har också haft stöd av modeller i analys av resultaten och vad de kan användas till, se exempelvis figur 3.

Figur 3: Många faktorer samverkar i fråga om människors beslut om vaccination, bild efter *The Behavioural and Social Drivers (BeSD) Framework*, WHO (7).

Övergripande mål med kommunikationen

Vårt långsiktiga syfte med arbetet inom regeringsuppdraget har varit att utveckla och synliggöra kommunikationen för att stödja samtal om vaccination, framför allt för att stödja de yrkesgrupper och aktörer som arbetar med vaccinationer. Våra kommunikationsinsatser genomförs i många olika kontaktytor och kanaler och de ska följas upp efter 1-3 år för att skapa en hållbar utveckling och förändring. Sammantaget ska kommunikationen bidra till att stärka förtroendet för det svenska vaccinationsprogrammet och till att öka kunskap om det.

Kommunikationsstrategiska val

Här beskrivs Folkhälsomyndighetens kommunikationsstrategiska vägval som ska bidra till att vi når målen med vår kommunikation och som bygger på insikter om nuläget och behoven. Dessa vägval har vi tillämpat i flera aktiviteter och de kan också användas långsiktigt för att vägleda kommande kommunikationsinsatser.

Grund för det goda samtalet

Folkhälsomyndigheten ska bidra till de samtal om vaccination som genomförs i olika kontaktytor och kanaler: i barnhälsovården och elevhälsan, mellan patienter och vårdpersonal, i skolan, mellan lärare, mellan föräldrar, hos beslutsfattare, i samhälle och i medier. Genom egen kommunikation och tillsammans med professionen kan vi sträva efter att stärka ett tillåtande, transparent och positivt samtalsklimat som grundas i evidens och nyanserade budskap. Vi vill skapa ett lugn i valet att tacka ja till vaccination.

En kunskapshöjande samhällskommunikation

Folkhälsomyndigheten ser behovet av kunskapshöjande samhällskommunikation som

- förklarar vad vaccin är och hur vaccin fungerar och gör nytta
- berättar om robustheten i det svenska vaccinationssystemet
- kan skapa trygghet och folkbilda inte bara inför vaccinationstillfällen utan också mellan dem.

I vår kommunikation och i det offentliga samtalet kan vi ta tillvara kommunikationstillfällen och det kollektiva lärande som pandemin öppnat upp för.

Stödja den viktigaste kanalen

Föräldrar och vårdnadshavare, samt barn och unga fattar ofta beslut om vaccination i samtalet med sjuksköterskor och läkare i barnhälsovård och elevhälsa. De ska känna att alla sorters frågor är tillåtna, att de får ett öppet bemötande och tillförlitliga svar. Hälso- och sjukvårdpersonal är därmed den viktigaste kommunikationskanalen. De ska alltid ha rätt kunskap för att kunna hantera alla sorters samtal. Folkhälsomyndigheten ska därför stödja personalen genom att

erbjuda kunskapsunderlag, metodstöd och målgruppsanpassat kommunikationsstöd.

Bidra till berättelsen om vaccination

Om människor tappar förtroendet för vaccinationer kan stabiliteten i vaccinationsprogrammet i Sverige minska. Folkhälsomyndigheten behöver därför aktivt berätta om nyttan av vaccination ur många olika perspektiv för att väcka känslor och bidra till identifikation, engagemang, ansvarskänsla och stolthet. Det handlar om historien, sjukdomarna, vaccinerna och biverkningar, om samhällsperspektivet och framtidsperspektivet, en berättelse som vi kan bidra till så att den fortsätter att vara känd och tongivande.

Vaccin är en självklarhet

Koncepten *Vaccin funkar* och *Skydd för livet* förmedlar och bekräftar nyttan av vacciner, och de ska användas i den fortsatta kommunikationen. Framtida budskap ska också ha samma inramning – att vaccination mot allvarliga sjukdomar är en självklarhet, något som alla gör tillsammans, för varje persons rätt till hälsa och för en god folkhälsa i Sverige och världen. Vi vill förmedla att vaccinationer är något att vara stolt över, och något man gör för sitt eget barn likaväl som för andras.

Nå ut via kommunikationssamverkan

Folkhälsomyndigheten ska fortsätta att ta vara på de kommunikationssamarbeten som stärkts i samband med pandemin, exempelvis med 1177 Vårdguiden, barn- och mödrahälsovården, elevhälsan, vaccinationsbyråer och privata hälso- och läkarmottagningar. För att få en enhetlig och kvalitetssäker kommunikation erbjuder vi vid behov budskapsunderlag, kunskapsstöd och vägledning.

Nya kanaler och ny tonalitet

Folkhälsomyndighetens kommunikationsmaterial ska stödja hälso- och sjukvårdspersonal men också tala till mottagarna och bidra till att föräldrar, barn och unga ser valet att vaccinera som en självklarhet. Under pandemin har vi, i samverkan med många andra aktörer, hittat och använt kanaler och uttryck som talar till mottagarna där de är, genom lokala nyckelaktörer och hälsoinformatörer och genom konkret informationsmaterial. Dessa erfarenheter ska vi fortsatt använda för att vara en kunskapskälla att lita på. Nyckelord är kunskap, värme, sympati och lugn.

Informationsinsatser och stöd för beslutsfattare

Folkhälsomyndigheten vill med hjälp av kunskapskommunikation indirekt stödja beslutsfattare i att avsätta resurser för att utveckla och vårda arbetet med vaccinationer. Vi vill stödja en jämlik vaccinationstäckning i hela Sverige, bland

annat genom att publicera och kommunicera data från undersökningar och visa effekten av kommunikationssatsningar och samarbeten.

Mål för nyckelmålgrupper och intressenter

Kommunikationen om vaccin och vaccinationsprogram ska användas av professionen som både är en viktig målgrupp och en viktig kanal. Samtidigt är föräldrar och vårdnadshavare, samt barn och unga mottagare av kommunikationen. För dessa målgrupper har vi olika mål för kommunikationen, som på olika sätt bidrar i relation till kunskap, attityder och beteende, se tabell 1. Som ett sammantaget resultat av kommunikationen ska målgrupperna och intressenterna

- se Folkhälsomyndigheten som den självklara källan till kunskap om vaccinationer,
- lita på Folkhälsomyndighetens budskap och berättelser om hur vaccin gör skillnad,
- lita på sin egen kunskap om vaccinationer,
- kunna mötas i samtalet om vaccinationer, samt
- veta var de enkelt kan hitta kunskap, fakta, stöd och kommunikationsunderlag.

Tabell 1: Nyckelmålgrupper och mål för Folkhälsomyndighetens kommunikation om vaccinationer.

MÅLGRUPP	Mål: veta	Mål: tycka	Mål: göra
Sjuksköterskor och läkare inom barnhälsovård, elevhälsa och andra berörda verksamheter i hälso- och sjukvården	Att Folkhälsomyndigheten erbjuder faktaunderlag, metodstöd och kommunikationsstöd, och hur de enkelt kan hitta dem.	Känna sig trygga med att de har tillgång till den kunskap de behöver för att hantera alla sorters samtal om vaccin.	Använda den kunskap och de verktyg som Folkhälsomyndigheten erbjuder som stöd för arbetet med vaccinationer och vaccinationsprogram.
Föräldrar/vårdnadshavare, barn och ungdomar	Att vaccin erbjuder skydd mot allvarliga sjukdomar och att vaccination är ett klokt val.	Känna att Folkhälsomyndigheten, barnhälsovården och elevhälsan är öppna för alla sorters frågor och funderingar.	Själva ta initiativ till vaccination.
Samarbetspartner och övriga yrkesgrupper som arbetar med vaccinationer	Att Folkhälsomyndigheten erbjuder faktaunderlag, metodstöd och kommunikationsstöd, och hur de enkelt kan hitta dem.	Känna sig trygga med att de har tillgång till den kunskap de behöver för att hantera alla sorters frågor om vaccin.	Vända sig till Folkhälsomyndigheten för samarbete, stöd och kunskap.
Utredare, tjänstemän, forskare och kunskapsförmedlare inom nationella myndigheter, departement och den akademiska världen	Att Folkhälsomyndigheten är expertmyndighet och kunskapskälla för kunskap om sjukdomar, vaccinationsprogram och rekommenderade vaccinationer.	Att Folkhälsomyndigheten är en självklar samarbetspartner i fråga om kunskap, erfarenhet och tillämpning av vaccinationsprogram och rekommenderade vaccinationer.	Se Folkhälsomyndigheten som en samarbets- och dialogpartner och vända sig till oss.

Angränsande uppdrag

Parallellt med regeringsuppdraget har Folkhälsomyndigheten och andra aktörer arbetat med uppdrag och insatser som har stor betydelse för arbetet med kommunikation om vaccinationsprogram och rekommenderade vaccinationer i Sverige. Här är några exempel:

- Överenskommelse om ökad tillgänglighet i barnhälsovården 2018-2020, mellan regeringen och SKR (13, 14).
- Folkhälsomyndighetens arbete med Agenda 2030 (15) för hållbar utveckling och med barnkonventionen (16).
- Erfarenheter samt förstärkt kommunikation vid vaccination mot säsongsinfluensa 2020/21 (17).
- Folkhälsomyndighetens uppdrag om nationell plan för vaccination mot covid-19 (diarienummer S2020/04550/FS)
- Folkhälsomyndighetens, LäkeMedelsverkets, Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps och Socialstyrelsens regeringsuppdrag om nationella informationsinsatser om vaccination mot covid-19 (diarienummer S2020/09553)
- Vetenskapsrådets uppdrag om att bedriva kommunikationsinsatser om vaccination mot covid-19 (diarienummer S2021/02276).

Genomförda insatser

I det här kapitlet beskriver vi ett antal genomförda insatser inom de fem fokusområdena (figur 4). Sammantaget syftar de till att utveckla redskap och material för kommunikation, former för samverkan och processer för att på olika nivåer utforska och möta målgruppernas behov. En del av aktiviteterna är avslutade medan flera fortsätter efter rapporteringen av detta regeringsuppdrag, i fråga om implementering, vidareutveckling och uppföljning. I det sista avsnittet beskriver vi kort hur covid-19-pandemin har aktualiserat flera av de aktiviteter som är inkluderade i regeringsuppdraget. I tabell 2, sist i rapporten, sammanfattas aktiviteterna under vart och ett av de övergripande fokusområdena.

Figur 4: Paletten med fem fokusområden för kommunikation för ett långsiktigt hållbart vaccinationsprogram: förutsättningar för dialog, riktade insatser, brett engagemang och samverkan, löpande kommunikation i vardag och kris, samt kunskap om målgrupper och vaccinacceptans.

Fokusområde 1: Förutsättning för dialog

De viktigaste förmedlarna av kommunikation om vaccinationer är hälso- och sjukvårdspersonalen som arbetar med vaccinationerna och andra vuxna som arbetar med barn och unga. Folkhälsomyndigheten stödjer och förstärker professionens kommunikation genom kanaler som webb och sociala medier och genom kontakt med medier, men det är i mötet med vårdnadshavare, barn och unga som frågor och eventuell oro kan tas om hand och där förtroende skapas genom en lyhörd dialog. För att stödja den dialogen har vi under uppdraget tagit fram olika kunskapsstöd och kommunikationsmaterial, som kan användas av andra aktörer för att öka kunskap och prata om vaccinationer utifrån olika situationer.

I det svenska barnvaccinationsprogrammet erbjuds föräldrar att vaccinera sina barn mot tolv sjukdomar vid minst tio vaccinationstillfällen inom barnhälsovården och elevhälsan. Det ger många tillfällen till samtal i ett tryggt sammanhang, men tiden vid varje enskilt möte kan vara knapp. I samtalet är det alltid individens förutsättningar som avgör utfallet, och de förutsättningarna ser mycket olika ut. En mångfald av material och kunskapsstöd som är uppdaterat med aktuell kunskap kan sammantaget utgöra en motvikt mot missuppfattningar och desinformation. Inom ramen för uppdraget har Folkhälsomyndigheten tagit fram kommunikationsmaterial till bland annat barn i förskoleålder och elever i skolålder på temat infektioner och vaccinationer. Syftet är att barn och unga ska vara delaktiga i samtal och information om infektioner och vaccination utifrån ålder och mognad. På så sätt omsätts barnkonventionen i praktiken, med fokus på innehållet i artiklarna 12 och 17 (16):

- Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad.
- Barn har rätt att få tillgång till information via till exempel internet, radio och tv. Staten ska uppmuntra att det skapas material som är av värde för barn och som inte är skadligt.

Kunskapsöversikt för hälso- och sjukvårdspersonal

God kunskap om sjukdomarna och vaccinerna inom vaccinationsprogrammet är grunden för samtal om vaccinationer. Under hösten 2018 gav Folkhälsomyndigheten ut en efterfrågad och genomarbetad nytugåva av *Vaccinationsprogram för barn. En kunskapsöversikt för hälsovårdspersonal (18)*. Arbetet med att uppdatera översikten hade pågått en längre tid och kunde slutföras inom ramen för regeringsuppdraget. Kunskapsöversikten vänder sig till personal inom barnhälsovården och elevhälsan och till övrig personal inom hälso- och sjukvården. Den kan också vara intressant för den förälder som vill veta mer om sjukdomarna och vaccinationerna.

Boken omfattar fakta om sjukdomarna och vaccinerna, praktiska frågor om vaccination, uppföljning av vaccinationsprogrammen och frågor och farhågor bland föräldrar. Den innehåller praktiska tips inför mötet med föräldrar, som utgår från insikter om kunskapsläget, attityder till vaccination och bemötandets betydelse för förtroendet. Boken trycktes och spreds 2019 vid utbildningsdagar om vaccinationsprogrammet för barnhälsovård, elevhälsa och smittskydd samt genom vår webbplats och våra nyhetsbrev. Den finns att beställa från webbplatsen till självkostnadspris. Vi planerar ytterligare insatser för att sprida boken.

Bild 1: Kunskapsöversikt om vaccinationsprogrammet för barn, riktad till hälso- och sjukvårdspersonal.

Faktablad för vårdnadshavare, barn och unga

Som stöd före, under och efter vaccination har vi tagit fram faktablad som en del i regeringsuppdraget. Dessa faktablad ska kunna stödja vårdnadshavares beslut om den aktuella vaccinationen. De är anpassade till det relativt korta mötet vid barnhälsovården och i elevhälsan, och de används för att ge information i samband med besöket eller skickas digitalt inför ett vaccinationsbeslut genom exempelvis digitala skolplattformar. Språket är tydligt och enkelt för att underlätta förståelse, och faktabladerna är lätta att skriva ut. De ersätter en tidigare 16-sidig broschyr i pappersform som behövde beställas.

Faktabladerna översätts till andra språk, efter behov, och finns i dagsläget på arabiska, dari, engelska, somaliska, tigrinja och uzbekiska. För att barn ska kunna vara delaktiga i beslutet om vaccination i skolan, har vi tagit fram versioner för barn i skolåldern. Det finns också ett faktablad till föräldrar som tvekar inför eller avvaktar med vaccination, för att förmedla kunskap om möjliga konsekvenser för det ovaccinerade barnet. I faktabladens form lyfts huvudbudskapet *Skydd för livet* fram (19) (20). Hittills finns följande faktablad:

- [Bra att veta om vaccinationer](#) – om det nationella vaccinationsprogrammet
- [Bra att veta om ditt barn är ovaccinerat](#)
- [Bra att veta om rotavirus](#)
- [Bra att veta om mässling, påssjuka och röda hund – information till föräldrar.](#)

- [Bra att veta om HPV](#)
- [Till dig som ska vaccineras mot mässling, påssjuka och röda hund](#) – till elever, barn och unga i skolan
- [Till dig som ska vaccineras mot difteri, stelkramp och kikhosta](#) – information till elever, barn och unga i skolan
- [Bra att veta om vaccination mot tuberkulos](#) – erbjuds barn som har en ökad risk för att bli smittade, eftersom tuberkulos är en ovanlig sjukdom i Sverige

Bild 2: Faktablad om vaccinationer, riktade till vårdnadshavare samt till elever, barn och unga i skolan.

Kommunikations- och utbildningsstöd vid förändringar i vaccinationsprogrammet: rotavirusinfektion

Vaccination mot rotavirus ingår i det nationella barnvaccinationsprogrammet sedan september 2019. I samband med implementeringen tog vi fram utbildnings- och kommunikationsmaterial för att stödja kommunikationen med barnhälsovården och vårdnadshavare som målgrupp. Kommunikationskonceptet innefattar följande delar:

- [Bra att veta om rotavirus](#) (faktablad till vårdnadshavare)
- [Frågor och svar om rotavirus](#)
- [Webbinformation](#) med [förddjupning för hälso- och sjukvårdspersonal](#)
- [E-utbildning för hälso- och sjukvårdspersonal](#)
- [Presentation med talmanus för hälso- och sjukvårdspersonal](#)

Materialet har följts upp genom en enkät. Uppföljningen visar att webbinformationen haft många besök sedan programmet utökades med vaccination mot rotavirusinfektion. Webbutbildningen är uppskattad av personer som använt den, men kan spridas ytterligare för att fler ska nås av den. Det informationsmaterial som enligt enkäten använts mest är faktabladet ”Bra att veta om vaccination mot rotavirus.”

Kommunikations- och utbildningsstöd vid förändringar i vaccinationsprogrammet: Humant papillomvirus (HPV)

År 2020 började vaccination mot HPV erbjudas alla barn oavsett kön, och i samband med det utvecklade vi ett stödmaterial för utbildning och kommunikation med vårdnadshavare, elever, barn och unga. Samtidigt utökade vi informationen på webbplatsen för att erbjuda ett tydligare och mer tillgängligt stöd för de yrkesgrupper som arbetar i skolan med vaccination mot HPV. Kommunikationskonceptet om HPV innefattar följande delar:

Till barn i årskurs 5 och vårdnadshavare

- [Bra att veta om HPV](#) (faktablad)
- [Frågor och svar om humant papillomvirus](#) (HPV)
- [Informationsfilm om HPV](#)

Till dig som vaccinerar

- [HPV-vaccination av pojkar i skolan – information till elevhälsans medicinska insats](#)
- [Frågor och svar om humant papillomvirus](#) (HPV)
- [Vaccination mot HPV – en utbildning till personal inom elevhälsan](#)
- [Fördjupat samtalsstöd kring vaccination mot HPV](#)

En uppföljningsenkät bland personal inom elevhälsan visar att materialet har varit uppskattat och använt. Det informationsmaterial som använts mest av svarspersonerna är faktabladet ”Bra att veta om HPV.” Utifrån enkätsvaren behöver vi göra ytterligare kommunikationsinsatser för att nå ut bredare och få fler att använda materialet. Uppföljningen är presenterad som en intern rapport. Materialet om HPV utvärderas också under 2022 genom en enkät till barn i årskurs 5 och deras vårdnadshavare, i ett samarbete med Örebro universitet.

Bild 3: Illustration ur filmen om vaccination mot HPV, riktad till elever, barn, unga och vårdnadshavare. En tecknad människoliknande figur mot en fond av former i gult, blått och grönt.

Redskap för samtal om vaccination

Folkhälsomyndigheten har i samarbete med central barnhälsovård (CBHV) i Västra Götalandsregionen tagit fram ett stödmaterial för samtal om vaccinationer, Att prata om vaccination, baserat på *Conversations to build trust in vaccination* (WHO) och anpassad till svenska förhållanden (21). Materialet syftar till att stödja personal inom barnhälsovården och elevhälsan i de situationer där vårdnadshavare och ungdomar vill veta mer eller tvekar inför vaccination. Det bygger på kunskap om konstruktiv dialog för att bemöta frågor, stödja människor i hälsobeslut och bemöta missuppfattningar om vaccinationer – kunskap som dessa yrkesgrupper redan använder för att stödja välgrundade beslut om vaccination. Stödmaterialet kan bidra med en struktur för samtalet i syfte att utforska orsakerna bakom frågorna, möta frågorna och ge stöd i beslutet om vaccination. Samtalsstrukturen bygger på fem steg när man pratar om vaccination. Det första steget är att ställa öppna frågor, det andra att lyssna och spegla, det tredje att bejaka och bekräfta, det fjärde att erbjuda information och säkerställa förståelse och det sista steget att sammanfatta samtalet och planera vidare.

Materialet innefattar ett samtalskort och ett faktablad samt en presentation med användarhandledning. Samtalsmodellen har prövats i dialog med barnhälsovård och elevhälsa vid utbildningsdagar och seminarier. Materialet lanseras under 2022 och vi planerar att utvärdera det i samverkan med barnhälsovård och elevhälsa under 2022–2023. Under pandemin har många andra aktörer tagit fram liknande material för att stödja samtal i samband med vaccination mot covid-19. Exempelvis tillhandahåller både WHO (22) och den amerikanska smittskyddsmyndigheten CDC (23) stödmaterial för samtal om vaccination mot covid-19, och i Sverige gäller det även bland andra Region Stockholm (24) och intresseföreningen Vetenskap och allmänhet med webbplatsen www.pratavaccin.se (25).

Bild 4: Struktur i fem steg, som stöd för samtal i samband med vaccination.

Samtalsmaterial för barn i förskoleålder

Pedagoger, verksamhetsansvariga och annan personal i förskola och skola har nyckelroller när det gäller att sprida kunskap om hälsa och folkhälsa till barn och vuxna. Genom att stärka och stödja barnens lärande kan de också lägga grunden till ett långsiktigt ännu bättre kunskapsläge i Sverige. Under pandemin har det blivit tydligt att smittskyddsåtgärder har bidragit med ett allmänt minskat infektionstryck, även i förskoleåldrar. Vikten av att inkludera barn i samtal om hälsa och smitta är också större än någonsin.

År 2021 tog vi fram ett samtalsstöd om smitta, virus, bakterier och vaccinationer samt vad som är viktigt för att man ska må bra, under namnet *Folke frågar om virus och bakterier*. Syftet är att stödja samtalet mellan en vuxen och barn i åldern 2–6 år, för att bygga vidare på den medvetenhet hos barnen som pandemin redan har bidragit till samt stimulera nyfikenhet och lärande. Materialet kan användas av pedagoger inom förskolan, men även av exempelvis en förälder.

Kommunikationsmaterialet har tagits fram i dialog med en referensgrupp med representanter för barnhälsovård, vårdhygien och förskolan. Det tar upp virus, bakterier och hälsa på ett brett sätt och kan därför vara en resurs inom det fortsatta sektorsövergripande arbetet med vaccinationer mot covid-19. Vi planerar även att implementera och utvärdera det inom ramen för det nationella samverkansprojektet Antibiotikasmart, som ett av flera redskap i arbetet mot antibiotikaresistens. Materialet lanseras under våren 2022 och kommer att följas upp i samverkan. Konceptet innefattar följande delar:

- Samtalskort, tryckta samt att skriva ut och laminera på förskolan
- Bok att bläddra i tillsammans
- Film
- Användarhandledning för pedagoger i förskolan
- Kortare film för kommunikation via sociala medier

Bild 5: Omslaget till *Folke frågar om virus och bakterier*, för barn och pedagoger inom förskolan.

Bild 6. Ur *Folke frågar om virus och bakterier*, för barn och pedagoger inom förskolan.

Film med budskapet: "Vilken tur att vi har vaccin"

Som stöd för samtal med äldre barn pågår arbete och planering för att ta fram en animerad film. Filmens syfte är att visa varför det finns vacciner och vilken roll vaccin har spelat för att världen ser ut som den gör i dag, det vill säga att människor kan slippa sjukdomar såsom mässling, påssjuka och röda hund. Filmen ska innehålla personliga berättelser som sätter in sjukdomarna i ett historiskt sammanhang och gör det tydligt för barn och vårdnadshavare att vaccinationerna är viktiga för att man inte ska bli sjuk eller till och med få tillbaka sådana sjukdomar som inte längre finns i Sverige. Syftet är också att berätta om att sjukdomarna var vanligare förr och hur det var att ha dem, men utan att skrämmas eller skuldbelägga dem som inte är vaccinerade.

Ambitionen är att filmen ska bidra till medvetenhet om nyttan av vaccinationsprogrammet och till stolthet över programmet som en gemensam resurs, som skyddar barn och vuxna mot smittsamma sjukdomar och bidrar till jämlika förutsättningar för hälsa. Filmen innebär en förlängning av arbetet med de faktablad som överlämnas inför eller vid vaccinationstillfället, men ger också möjlighet till att få med både känslor och historik. Filmen ska kunna visas på Folkhälsomyndighetens webbplats och spridas som länk genom Mediaflow (som ersätter Youtube) och väntrum-tv. Korta delar ska kunna användas i sociala kanaler. Filmen ska innefatta följande budskap:

- Vilken tur att vi har vaccin
- Tillsammans skapar vi skyddet mot sjukdomar
- Vaccin funkar
- Skydd för livet

Film om årlig influensavaccination

För att stödja regionernas årliga kommunikation om influensavaccination har Folkhälsomyndigheten tagit fram en animerad film till målgrupperna. Filmen innehåller övergripande budskap om influensavaccination och lanserades vintern 2019/2020, för att användas på webben, i sociala medier och på väntrum-tv. På grund av brist på influensavaccin kunde filmen inte användas i stor skala hösten

2019. Under covid-19-pandemin har användningen också pausats för att inte störa den övergripande kommunikationen som rör pandemin. Efter justeringar för att harmonisera med nya rekommendationer planerar vi att använda filmen igen när pandemin är över.

Bild 7: Illustration ur film om influensavaccination, från vintern 2019/2020.

Målgruppsanpassad webbinformation

Vi vidareutvecklar Folkhälsomyndighetens webbplats för att bättre möta barnhälsovårdens, elevhälsans och vårdnadshavarnas vanligaste frågor, med ingångar för

- yrkesgrupper inom barnhälsovården
- yrkesgrupper inom skolan
- yrkesgrupper inom mödrahälsovård
- vårdnadshavare
- elever, barn och unga.

Syftet är att ha webbsidor som är riktade till olika målgrupper för att ge fördjupning, sammanhang och för att stödja dialog, vilket ingår i vårt löpande kommunikationsarbete om vaccinationer. Innehållet samordnas med efter behov med Läke medelsverket, 1177 Vårdguiden, SKR och Socialstyrelsen.

Fokusområde 2: Riktade insatser med lokal förankring

Sverige har länge haft en hög och stabil täckning inom barnvaccinationsprogrammet (26), och bland vuxna är det allt fler som vaccinerar sig mot influensa (27). Ändå finns det grupper och individer som inte tar del av vaccinationer, av olika anledningar. För att underlätta arbetet med att nå alla med vaccinationserbjudanden har Folkhälsomyndigheten löpande samverkan och olika former av samarbeten med regionala och lokala aktörer. Ett exempel är ett projekt i Rinkeby och Tensta där vaccinationstäckningen mot mässling, påssjuka och röda hund var betydligt lägre än genomsnittet bland befolkningen. Arbetet gjordes enligt WHO Europas metod *Tailored Immunization Programmes (TIP)* (28). Insatserna utformades efter studier för att utforska orsakerna, genomfördes 2015 och har sedan utvärderats (29, 30). Jämlikhetsperspektivet är viktigt i denna metod, och för att bidra till jämlik tillgång till vaccinationer ska arbetsprocessen synliggöra potentiella skillnader i vaccinationstäckning mellan olika grupper i samhället, med ett särskilt fokus på socioekonomiskt utsatta grupper som riskerar att inte nås av vaccinationserbjudanden, eller som tvekar inför att tacka ja.

Att förstå vaccinationstäckning och behålla god immunitet i befolkningen

Inom ramen för regeringsuppdraget har Folkhälsomyndigheten tagit fram en anpassad guide utifrån TIP, som är utvecklad för att användas i ett svenskt sammanhang. År 2020 pausades arbetet på grund av pandemin, men under 2021 fortlöpte arbetet som planerat. Guiden riktar sig till regionala och lokala nyckelpersoner som arbetar med vaccinationer för barn och vuxna, exempelvis folkhälsovetare, smittskyddsläkare, barnhälsovårdssjuksköterskor och skolsköterskor.

Guiden kan till exempel användas när man upptäcker lägre vaccinationstäckning eller vaccinacceptans i vissa områden eller grupper. Oftast är det ansvariga aktörer på regional nivå, till exempel barnhälsovårdsläkare eller smittskyddsläkare, som får sådana signaler. Men det kan även komma signaler genom frågor från föräldrar, till exempel direkt till sjuksköterskor i barnhälsovården. Ändrad vaccinacceptans kan upptäckas av aktörer med god lokalförankring och kontakt med invånarna, innan det syns i statistiken. Guiden kan också vara användbar för aktörer som vill nå en djupare förståelse för faktorer som bidrar till en hög vaccinationstäckning och vaccinacceptans, eller som strävar efter att behålla en positiv utveckling. Några exempel på sådana aktörer är

- barnhälsovården (BHV) och den centrala BHV-enheten
- elevhälsan
- smittskyddsenheter

- vårdcentraler
- andra vaccinatörer
- kommunala verksamheter, till exempel öppna förskolan, folkhälsoenheter och flyktingsamordnare.

Guiden beskriver en metod för att utforma, anpassa och rikta insatser och kommunikation till de personer som på något sätt kan ha nytta av exempelvis stöd och kunskap när det gäller beslut om vaccination. Under 2022 kommer den att publiceras och utvärderas genom pilotprojekt i samarbete med regioner och kommuner, som underlag för vidare revidering och spridning.

Fokusområde 3: Löpande kommunikation i vardag och kris

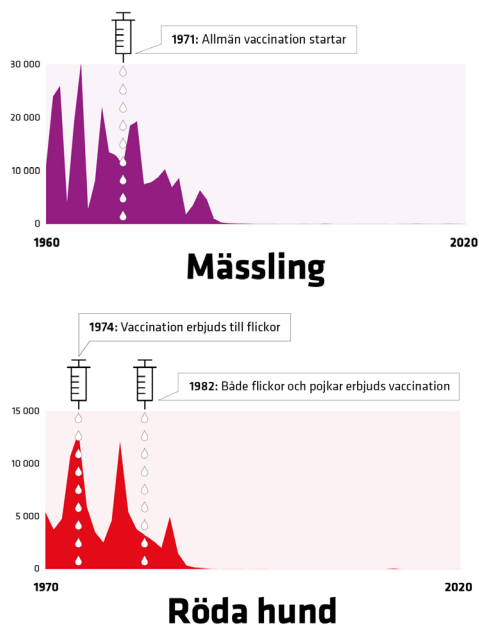

Planerad och samordnad kommunikation utifrån fakta är en grundpelare i arbetet med vaccinationer i olika lägen. Den löpande kommunikationen om vaccinationsprogram och vaccinationer är en del av Folkhälsomyndighetens ordinarie arbete som vi har kunnat stärka genom detta regeringsuppdrag. Vi har utvecklat den löpande planeringen för att ännu bättre dels inkludera samverkansaktörer och målgrupper, dels säkerställa att texter och produktioner har ett enkelt språk och är tillgängliga. Vi har även haft aktiviteter för att stärka vår förmåga till samordnad risk- och kriskommunikation. För att möta uppmärksamheten runt vaccinationer i medier och bidra till en balanserad och korrekt lägesbild har vi utvecklat faktaunderlag och budskap i fråga om vaccinacceptans. Syftet med det är att bidra till kunskap om vad som spelar in i vaccinationsbeslut, men även att förebygga onödig polarisering eller att personer som av olika skäl skjuter upp eller avstår en vaccination stigmatiseras. Här beskrivs några av aktiviteterna inom detta område kort.

Vaccin funkar – verktyglåda om nyttan med vaccinationsprogrammet

Sedan 2018 har Folkhälsomyndigheten lyft fram budskap utifrån vaccinationsprogrammets årsrapport, med hjälp av animerade diagram och posters som tydliggör hur ovanliga olika barnsjukdomar är nu jämfört med innan vaccination började erbjudas alla barn inom det nationella programmet. Formspråket är enkelt och tydligt för att underlätta spridning via sociala medier och väcka känslor. Genom regeringsuppdraget kunde vi vidareutveckla denna förstärkta kommunikationsinsats; vi har uppdaterat infografiken utifrån årsstatistik och gjort den tillgänglig i form av en verktyglåda för kommunikation på www.folkhalsomyndigheten.se och på webbplatsen www.vaccinfunkar.se, där materialet uppdateras årligen utifrån aktuell statistik (31). Före pandemin var filmerna de inlägg på våra sociala kanaler som hade delats flest gånger och de skapade mycket engagemang. Uppföljningar visar att de har varit uppskattade av målgrupperna och att affischer används lokalt. Infografiken lyfts dessutom som ett av flera goda exempel i WHO Europas handbok *Effective communication of immunization data* (32).

Bild 8: Animerade diagram för sociala medier och webb.

Återkommande synlighet genom Vaccinationsveckan

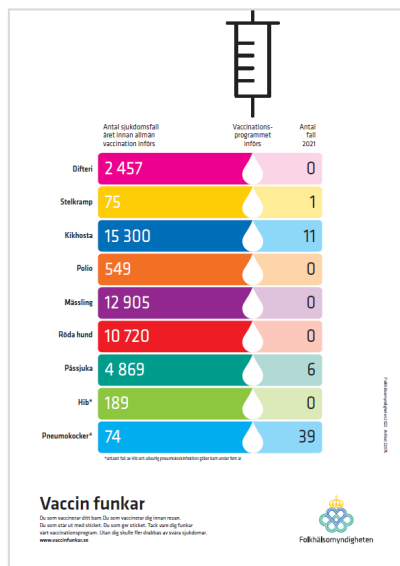
I samband med WHO:s globala vaccinationsvecka, World Immunization Week, gör Folkhälsomyndigheten en kommunikationsaktivitet. Under perioden med regeringsuppdraget har vi haft mer omfattande planering och arbetat mer intensivt med att sprida data, infografik och budskap genom traditionella och sociala medier och genom en verktygslåda som regionerna fått tillgång till.

Under vaccinationsveckan 2019 spred vi budskap från vaccinationsprogrammets årsrapport: att vaccinationstäckningen mot HPV ökat till 84 procent bland 12-åriga flickor, att vaccination mot HPV i Sverige har minskat förekomsten av allvarliga cellförändringar senare i livet hos vaccinerade flickor, jämfört med ovaccinerade, och att Sverige har ett stabilt vaccinationsprogram med 97 procent vaccinerade tvååringar. De övergripande budskapen *Vaccin funkar*, *#vaccines work* och *Vi skapar skyddet tillsammans*, användes i kommunikationen. Inläggen innehöll också citat från Vaccindagen, en stor aktörskonferens som vi arrangerade i samband med Vaccinationsveckan och som beskrivs mer under fokusområde 4.

Regionkommunikatörer har använt filmerna i egna inlägg och budskapen fick god spridning i medier.

Under vaccinationsveckan 2020 pågick covid-19-pandemin och Folkhälsomyndigheten höll dagliga presskonferenser. I samband med veckan använde vi webbplatsen och Twitter för att uppmärksamma att vaccinationstäckning mot HPV bland 13-åriga flickor hade ökat till 87 procent, och att 97 procent av alla 2-åriga barn hade fått alla sina vaccinationer. Vid en av presskonferenserna presenterade vi en bild med dessa budskap, med tillägget att vaccinationerna behöver fortsätta enligt programmet även under pandemin. Det nådde cirka en miljon tittare. Vidare har vi publicerat uppdaterat grafiskt material med budskapet Vaccin funkar på webben och på LinkedIn. Vi har även delat kunskap om uppföljningen av vaccinationsprogrammet med WHO och nordiska kollegor, i form av resultat från en enkätundersökning om hur vaccinationsprogrammet håller under pandemin.

Bild 9: Affisch med budskapet Vaccin funkar, version från Vaccinationsveckan 2022.

Vaccinrelaterade händelser – vaccination mot rotavirus och covid-19 som exempel

Hösten 2019 genomförde Folkhälsomyndigheten en workshop i syfte att stärka arbetet med risk- och kriskommunikation om vaccination, utifrån tre scenarier om att misstänkta biverkningar av vaccination mot rotavirus – faktiska eller påstådda – hade skapat ett stort kommunikationsbehov. Vid workshopen deltog ett stort antal medarbetare som på olika sätt skulle vara inblandade vid en verklig händelse. Deltagare från Läkemedelsverket medverkade också, eftersom det är viktigt att vi samverkar i sådan kommunikation. Slutsatser från workshopen har legat till grund för en ansökan om projektbidrag för en samverkansövning, från anslag 2:4 krisberedskap. Vi hade planer på att återuppta arbetet men när pandemin kom fick vi i stället konkreta erfarenheter av intern och extern samverkan runt risk- och kriskommunikation om vaccinationer.

Under pandemin har kommunikationen bland annat handlat om en ökad förekomst av allvarliga koagulationsbiverkningar av vaccinet Vaxzevria och signalutredningar om en ökad förekomst av hjärtmuskelinflammation efter vaccination med Spikevax (33). Övergripande budskap om vacciner och vaccinsäkerhet har tillämpats i korta animerade filmer med titlarna *Vad är ett vaccin?*, *Hur funkar vaccin?*, *Varför vaccinerar vi oss mot covid-19?* och *Hur testas vaccin mot covid-19?* (34) som översatts till engelska, persiska/farsi, arabiska, somaliska och dari. Filmerna har även anpassats av norska Folkhelseinstituttet, för användning i Norge och även där översatts till flera språk (35).

Fokusområde 4: Brett engagemang och samverkan

Inom regeringsuppdraget har Folkhälsomyndigheten stärkt plattformar för dialog och samarbete med aktörer som har en strategisk betydelse för vaccinationsprogrammet. Vi har även genomfört en stor aktörskonferens. Under covid-19-pandemin har det blivit tydligt hur avgörande det är med goda relationer och väl utvecklade samverkansformer för att möta gemensamma utmaningar i samhällets alla delar. Samarbetet är dock resurskrävande och kräver samsyn och förberedelser för att fungera när det väl gäller. Pandemin har gett många erfarenheter som kan användas i nästa steg inom detta område, för att upprätthålla och ytterligare stärka den generellt höga tilliten till barnvaccinationsprogrammet i Sverige och för att möta kommande problem. Bred aktörssamverkan är även en av hörnstenarna inom Immunization Agenda 2030, och i några europeiska länder har man skapat särskilda samarbetsgrupper på nationell, regional och lokal nivå (36). Inom regeringsuppdraget tog vi steg för att göra sådana aktiviteter på kommunikationsområdet, men pandemin kom innan planerna hann genomföras och vi har i stället fått andra erfarenheter på området. Här nedan beskrivs aktiviteterna inom uppdraget kort.

Vaccindagen 2019 – en aktörskonferens om förtroende och kommunikationens roll

Den 24 april 2019 – i början av World Immunization Week – anordnade Folkhälsomyndigheten en aktörskonferens inom ramen för regeringsuppdraget, för att skapa engagemang och samtal om olika aspekter av kommunikation och vaccinacceptans som kan påverka vaccinationsprogrammet långsiktigt. Mötet var upplagt i presentationer och panelsamtal följt av samtal med publiken på tre teman:

- svenska och internationella trender inom vaccinacceptans
- bilden av vaccinationer som förmedlas i medier och sociala medier
- dialogen mellan vaccinerande sjuksköterskor och vårdnadshavare.

Programmet omfattade presentationer av Folkhälsomyndighetens och Läkemedelsverkets gemensamma årsrapport om arbetet med vaccinationsprogrammet och paneldiskussioner som planerades och genomfördes tillsammans med nationella och internationella experter. Deltagarna vid konferensen kom från barnhälsovård och elevhälsa, smittskyddsenheter, SKR och övriga samverkansaktörer när det gäller att implementera det nationella vaccinationsprogrammet. Därutöver deltog även kommunikatörer från regioner, representanter för läkemedelsindustrin, medier, politiker, kommunikationsexperten och sociala medier. Konferensen var mycket uppskattad och är möjlig att upprepa.

Bild 10: Presentation vid aktörskonferensen Vaccindagen. Foto: Folkhälsomyndigheten.

Samverkan med barnhälsovården

Folkhälsomyndigheten samverkar sedan flera år med barnhälsovården i Sverige, genom ett nätverk som har stärkts under arbetet med regeringsuppdraget. Denna samverkansform har varit viktig för vårt arbete med barnvaccinationsprogrammet, både före och under pandemin, eftersom den ger oss möjlighet att arbeta proaktivt men även reaktivt med aktuella frågor för att underlätta barnhälsovårdens arbete. Samverkansmöten hålls digitalt cirka var 4–6:e vecka och alla regioners barnhälsovårdsöverläkare och vårdutvecklare är inbjudna. Vi informerar om arbetet som rör barnhälsovården och det finns alltid möjlighet att ställa frågor eller ta upp frågor som cirkulerar.

Under regeringsuppdragets period har regeringen och SKR ingått årliga överenskommelser 2018–2020 om ökad tillgänglighet i barnhälsovården, som syftade till en mer jämlik hälsa genom att ge regionerna möjligheter att rikta insatser till barn i socioekonomisk utsatthet som riskerar att få sämre hälsa eller tandhälsa än andra, eller som inte nås av vaccinationer. Folkhälsomyndigheten hade i uppdrag att följa och stödja genomförandet (S2018/00722/FS) och arbetet koordinerades med Socialstyrelsens uppdrag att följa, analysera och stödja överenskommelserna (S2018/00723/FS). Insatserna som barnhälsovården har valt att genomföra har berört hälsa i stort, språkutveckling och tandhälsa, men även i några fall kompetensutveckling i fråga om vaccinationer och insatser om att möta orsaker till tvekan inför vaccination. I Socialstyrelsens slutrapportering från oktober 2021 finns en bilaga med insatserna (37). En rapport om lärande exempel planeras i samarbete mellan Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen. Inom arbetet med överenskommelserna har vi deltagit i aktiviteter som SKR arrangerat, och vi har bidragit med information och underlag till Socialstyrelsens arbete. Överenskommelserna har också lett till att SKR startat ett permanent nätverk för samverkan med barnhälsovården, där vi har möjlighet att delta inom övergripande frågor av betydelse för barnhälsovården, såsom vaccinationsprogrammet eller andra frågor om barns hälsa och utveckling.

Samverkan med elevhälsans medicinska insats

Inom ramen för regeringsuppdraget startade vi 2019 ett nätverk för samverkan och dialog mellan elevhälsans medicinska insats och Folkhälsomyndigheten. Behovet har länge funnits eftersom elevhälsan har stor betydelse för de vaccinationer som erbjuds i skolan, men även genom att elevhälsan är organiserad på ett mer varierat sätt än barnhälsovården. En kontinuerlig avstämningsrutin har saknats. Under uppdragets gång har vi haft digitala träffar var 4-6:e vecka, som en kanal för dialog med representanter för Svenska Skolläkarföreningen, Riksföreningen för skolsköterskor och privata aktörer inom skolhälsovårdens medicinska del.

Nätverket har varit viktigt för arbetet med faktablad och kommunikationsmaterial om HPV-vaccination som vi tog fram i samband med att vaccinationen infördes även för pojkar. Under pandemin har dessa möten även varit viktiga för samtalen om covid-19-vaccination av barn och smittspridning av covid-19 i skolåldrar.

En utmaning med denna samverkan är att organisationen kring elevhälsans medicinska insats är mer varierad och utbredd, med flera olika aktörer, jämfört med barnhälsovården. På så sätt är det en utmaning att täcka in en region och samla både kommunala och privata skolverksamheter. Därför har vi hittills fokuserat på representanter för de riksomfattande professionella föreningarna. Vi håller också på med att skapa ett parallellt större nätverk med tydlig regional representation från både kommunala och privata skolor, och med både skolsköterskor och skolläkare. Pandemin har visat den stora betydelsen av att nå skolledare och rektorer, och genom att öka vår interna och externa samverkan med fokus på skola, barn och unga får vi stora möjligheter att använda de erfarenheterna i samverkan med andra berörda aktörer, exempelvis SKR.

Samverkan med mödrahälsovården

Mödrahälsovården är en viktig instans för att informera gravida och deras partner om sjukdomar som kan vara allvarliga och om förebyggande åtgärder såsom vaccination av gravida. Genom att proaktivt informera blivande föräldrar om barnvaccinationsprogrammet går det att ytterligare stärka skyddet mot smittsamma sjukdomar hos barn och unga. Nu utvecklas successivt samverkan mellan mödrahälsovården och Folkhälsomyndigheten för att ge möjlighet till dialog, erfarenhetsutbyte och stöd till professionen i vaccinationsrelaterade frågor. Under pandemin har vi genomfört flera kunskapshöjande och relationsbyggande aktiviteter som var riktade till mödrahälsovården, genom ett webinarium och genom att delta i mödrahälsovårdens egna konferenser.

Samverkan med Läkemedelsverket

Sedan tidigare har vi en väl utvecklad samverkan med Läkemedelsverket, som är betydelsefull för att sprida trovärdig kommunikation om vacciner. Under arbetet med regeringsuppdraget intensifierades kontakten med Läkemedelsverket och 1177 Vårdguiden när det gäller information om vaccinsäkerhet. Denna samverkan har sedan kraftigt vidareutvecklats under pandemin med möten varje vecka. Det finns

tydliga synergieffekter med en nära samverkan med Läkemedelsverket i säkerhetsfrågor om vaccin, vilket berör både planerad kommunikation och riskkommunikation.

Kommunikationsfunktioner

Inom regeringsuppdraget har vi samarbetat med olika aktörers kommunikationsfunktioner för att samordna budskap och texter. Vi har till exempel initierat ett samarbete med 1177 Vårdguiden och Läkemedelsverket om de planerade förändringarna i vaccinationsprogrammet för rotavirusinfektion och HPV, men även utbytt information om aktiviteter inom ramen för Vaccinationsveckan och stämt av budskap och inramning för olika former av riskkommunikation och kommunikation om vaccinsäkerhet. Exempelvis har verktygslådan utifrån konceptet *Vaccin funkar* använts och spridits av regioner. När pandemin kom fick vi släppa planer inom regeringsuppdraget på en aktivitet för bättre samverkansformer för kommunikation och i stället förstärka alla former av kommunikationssamverkan med avseende på hanteringen av pandemin.

Internationella aktörer

Samverkan mellan de aktörer i världen som arbetar med vaccinationsprogram är viktig för att dela metoder och kunskap om vad som fungerar. Här beskrivs kort några aktiviteter som haft betydelse för regeringsuppdraget. Under perioden med regeringsuppdraget har vi bidragit till att starta ett nordiskt nätverk om vaccinacceptans och kommunikation, som varit en resurs både före och under pandemin. När Immunization Agenda 2030 under 2019 lanserades av WHO presenterade EU samtidigt en rådsrekommendation i syfte att stärka samarbetet runt sjukdomar som går att förebygga med vaccination (38). Under 2019 arbetade ECDC därefter fram en webbportal, den europeiska vaccininformationsportalen, i syfte att tillhandahålla likvärdig och kvalitetssäkrad fakta om vaccinationer inom EU:s medlemsländer, på medlemsspråken (39). Folkhälsomyndigheten granskade de svenska översättningarna av innehållet under utvecklingsarbetet. Ett EU-gemensamt projekt, Joint Action on Vaccination, utvecklades (EU-JAV) (40). I det har vi bland annat lett ett delprojekt om förutsättningarna för gränsöverskridande samarbeten om vaccination mot mässling för barn och vuxna, och även bidragit med sammanställningar av arbetet i Sverige till arbetsspåret om vaccinacceptans inom EU-JAV (41).

Inom WHO Europa har en ny enhet skapats, Unit för behavioural and cultural insights, som vi har kontakt med i fråga om att utveckla, tillämpa och dela erfarenheter av olika metoder i arbetet med vaccinationsprogram och andra frågor av betydelse för folkhälsa. Under covid-19-pandemin har vi regelbundet deltagit i WHO:s nätverk Community of practice on behavioural and cultural insights. Vi deltar även i WHO:s nätverk Vaccine Safety Net (42), som under 2021 granskade Folkhälsomyndighetens webbsidor om vaccinationer och bedömde att de har hög kvalitet i fråga om faktainnehåll, tydlighet och struktur.

Fokusområde 5: Målgruppers behov och vaccinacceptans

I många länder är bristande vaccinacceptans ett påtagligt problem som leder till ökad förekomst av exempelvis mässling. Även om situationen i Sverige är en annan behöver vi uppmärksamma detta för att förekomma problem, särskilt som vaccination successivt erbjuds nya generationer barn, vårdnadshavare och vuxna. För att stämna av läget och få underlag för prioriteringar och kommunikationsinsatser har vi genomfört undersökningar inom ramen för regeringsuppdraget och utvecklat våra metoder för att samla in data på området. Resultaten har gett kunskap om vilka frågor och perspektiv som är viktiga för målgrupperna. De har vägts samman för att utforma aktiviteter och kommer fortsatt att vara ett viktigt underlag för analyser, insatser, kommunikation och samverkan. Nedan beskriver vi dessa undersökningar och hur de påverkat arbetet med uppdraget.

Intervjuundersökning inom barnhälsovården

Under juli–oktober 2018 intervjuade vi 27 barnsjuksköterskor inom barnhälsovården, med hjälp av kvalitativa, semistrukturerade intervjuer. Syftet var att få djupare kunskap om sjuksköterskornas förutsättningar för att erbjuda vaccination och stötta föräldrarna i deras beslut, undersöka hur de uppfattade situationen och vilka behov som fanns inom kommunikationen med föräldrar om vaccinationsprogrammet. Eftersom programmet skulle förändras i fråga om rotavirusinfektion fokuserade några frågor extra på detta.

Av undersökningen framkom att de intervjuade barnhälsovårdssjuksköterskorna i stort står trygga och välrustade i samtalen med vårdnadshavare om vaccination, och att de har strategier för att hantera de flesta situationer. De flesta uppgav att de möter vårdnadshavare som har frågor och funderingar inför beslutet att vaccinera, men framhöll samtidigt att det är relativt sällsynt och att samtalsklimatet i regel är gott – mycket på grund av att så pass stor andel vårdnadshavare är positivt inställda till vaccinationerna. En fråga gällde vad som upplevs som viktigt för att möta frågor och tvekan inför vaccination, och några teman återkom i intervjuerna:

- möjlighet till erfarenhetsutbyte
- svar på vanliga frågor, såsom budskap om vacciners innehåll och biverkningar
- allmän och tydlig information om sjukdomarna i sig
- mer information på andra språk än svenska
- stödmallar, rutiner och snabbare informationsspridning när något särskilt inträffar

Insikter från undersökningen har varit viktiga för att få en känsla för hur sjuksköterskorna upplevde läget och resultatet har använts när vi har utformat aktiviteter.

Intervjuundersökning inom elevhälsan

Under perioden december 2018–februari 2019 intervjuade vi 30 skolsköterskor inom elevhälsan för att få en djupare förståelse för deras arbete med kommunikation i samband med vaccinationserbjudande, och för att kunna utveckla stödet till dem – särskilt inför att vaccinationsprogrammet förändrades i fråga om vaccination mot HPV. Intervjuundersökningen omfattade deltagare från olika delar av landet och från kommuner med olika vaccinationstäckning mot HPV (under 70 procent respektive över 85 procent).

De flesta deltagarna kände sig trygga med samtalen och informationsspridningen, trots att de som regel är ensamt ansvariga för att sprida all information om vaccinationsfrågan. Vissa faktorer tycks underlätta arbetet, såsom att vaccinet mot mässling, påssjuka och röda hund är en påfyllnadsdos och att föräldrarna då redan tidigare fattat beslutet om vaccination. Andra innebär utmaningar, exempelvis HPV-vaccinet som tidvis väcker lite mer frågor och oro än andra vacciner. Arbetet med samtyckesblanketter kan upplevas som tungt när vårdnadshavare tackar nej och frågan behöver följas upp. En slutsats är att skolsköterskorna kan behöva bättre rutiner och stöd när det gäller att kontakta vårdnadshavarna för att höra om de har frågor samt erbjuda korrekt information.

Förslag från undersökningen har tagits tillvara i kommunikationen om HPV-vaccination, se fokusområde 1. För att ytterligare bidra till långsiktigt lärande och kommunikation planerar vi att utveckla samarbeten och samverkan med aktörerna inom skolan, och samordna detta med den omfattande samverkan som byggts upp under pandemin och inom angränsande områden såsom antibiotikaresistens.

Enkätundersökning inom mödrahälsovården

Mödrahälsovården är den första instansen för att ge information till gravida och deras partner om vaccination under graviditet och en viktig plattform för kunskap om barns skydd mot smittsamma sjukdomar. I dagsläget rekommenderas gravida att vaccinera sig mot influensa och mot covid-19, men vaccinationerna genomförs inte inom mödrahälsovården. Inom ramen för regeringsuppdraget genomförde Folkhälsomyndigheten en enkätundersökning riktad till mödrahälsovårdsöverläkare och samordningsbarnmorskor. Syftet med enkäten var att ge myndigheten mer kunskap om hur arbetet med dessa frågor ser ut i dagsläget samt förstå vilket kunskapsstöd som behövs för att arbeta vidare med frågor som berör vaccination under graviditet. Resultaten har använts i utvecklingen av kommunikation på webben för att stödja mödrahälsovård och gravida, samt som underlag för att bygga relationer och utveckla insatser under arbetet med vaccination mot covid-19.

Fokusgrupper med föräldrar

År 2019 gjorde vi en fokusgruppsundersökning för att få djupare kunskap om vad som underlättar eller hindrar vårdnadshavares beslut om vaccination. De 47 deltagarna rekryterades från Malmö, Stockholm och Sundsvall, där vi gjorde tre fokusgruppsintervjuer med föräldrar till barn 1–2 år, och tre intervjuer med föräldrar till barn 12–15 år. Syftet var framför allt att förstå deras resonemang och drivkrafter i relation till sina barns hälsa och beslutet om vaccination, för att få djupare kunskap om faktorer som påverkar vårdnadshavares vaccinacceptans. I undersökningen framträdde flera resultat som har använts i arbetet med att utforma kommunikationsinsatser och som kommer att vara till nytta i fortsatt arbete.

De föräldrar som deltog i fokusgrupperna beskrev spontant upplevelser, tankar och känslor runt vaccinationer för barnen i mycket positiva termer. Flera beskrev systemet runt vaccinationer som viktigt, bra och tryggt och välfungerande och som att det är en självklarhet att vaccinera sitt barn när möjligheten ges inom barnhälsovård och elevhälsa. De föräldrar som hade äldre barn tog något oftare upp frågor och funderingar än vad de med yngre barn gjorde, och de uttryckte även i högre utsträckning att beslutet att vaccinera var ett aktivt val. I de fall en oro togs upp av deltagarna beskrev de att den var förknippad med reaktioner hos barnen vid vaccinationstillfället (att det gör ont/spruträdsla), för direkta biverkningar (feber och andra symtom) samt på lång sikt runt konsekvenser som man inte kan förutse.

Deltagarna beskrev att ett bra bemötande där man får möjlighet att ställa frågor och få svar är viktigt. Ett gott bemötande uttrycktes kunna bidra till att den som redan beslutat att vaccinera också fullföljer det och inte tänker så mycket mer på det, medan ett sämre bemötande sades kunna leda till oro. I synnerhet om man redan känner en viss tvekan. Det handlade mycket om att få svar på frågor, kanske främst om barnet reagerar starkt på vaccinet. Respondenterna uppgav generellt att de inte visste så mycket om sjukdomarna som barnen vaccinerats mot och önskade mer information, både övergripande om varför vaccinationsprogrammet finns och om de specifika sjukdomarna. De gav konkreta förslag på kommunikationsinsatser för att i ett tidigt skede, i vissa fall redan innan barnet är fött, kunna förbereda sig på ett kommande beslut om vaccination.

Resultaten från undersökningen sammanställs i en vetenskaplig artikel där teman från undersökningen presenteras. Insikter från fokusgrupperna har genomgående utgjort stöd och underlag i arbetet med de olika aktiviteterna.

Enkätundersökning med föräldrar

I början av 2022 gjorde vi en enkätundersökning om föräldrars vaccinacceptans, för att få en aktuell bild av hur vårdnadshavare (till barn 1–15 år) förhåller sig till de vaccinationer som ingår i barnvaccinationsprogrammet. Syftet var att få en bild av föräldrars frågor, efter att de har levt i det stora informationsflödet om vaccinationer under pandemin. Resultatet bearbetas nu för att användas i vårt långsiktiga arbete med vaccinationer och kommer att göras tillgängligt för andra

aktörer som arbetar med att utforma kunskapsstöd och kommunikation. Undersökningen innehöll också frågor som återkommande ställs för att följa svaren med jämna mellanrum och har varit ett steg i arbetet med att utveckla pålitliga metoder på området.

Metod för att följa frågor i sociala medier

Informationsflödet i sociala medier i fråga om vaccinationer är massivt. Redan före pandemin beskrev WHO mängden frågor och påståenden som cirkulerar om vaccinationer som en infodemi, det vill säga en överdrivet stor mängd information om en viss fråga, vilket kan leda till förvirring, misstro och svårigheter att hitta bra lösningar (42). För att kunna fånga upp missuppfattningar eller desinformation som vi kanske behöver bemöta genom kommunikationsinsatser är det värdefullt att återkommande undersöka hur människors frågor uttrycks i sociala medier. Det kan handla om nya frågor som måste besvaras snabbt, men även om att förstå hur genomförda insatser tas emot av olika målgrupper. Området har utvecklats mycket på senare tid och under pandemin har globala organisationer och medlemsländer samlats runt metodutveckling och för att utbyta erfarenheter (43).

Under 2019 utvecklade Folkhälsomyndigheten inom ramen för regeringsuppdraget en metod för att systematiskt följa frågor om vaccinationer i sociala medier. Metoden var tänkt att tillämpas när HPV-vaccination infördes för pojkar i det nationella vaccinationsprogrammet. Men i början av 2020 dominerades informationsflödet av frågor om covid-19, så vi använde i stället metoden för att först i en pilotomgång följa generella frågor om hanteringen av pandemin, och därefter vid fyra tillfällen för att fånga allmänhetens frågor och diskussioner om covid-19-vaccin och covid-19-vaccinering. Resultat sammanställs i en vetenskaplig artikel där lärdomar från arbetet är planerat att publiceras. Datainsamling på det här sättet medför begränsningar i och med dataskyddsförordningen GDPR. Det kan också finnas etiska problem med att samla in data om människors interaktion i sociala medier, där diskussioner behöver få fritt utrymme. Möjliga vägar till kunskap och utveckling kan vara genom att samarbeta med forskargrupper som också tar fram metoder för att följa frågor om vaccinationer i realtid. Ett sådant initiativ har exempelvis lyfts genom EU Joint Action on Vaccination.

Enkätundersökning om vaccinationsprogrammets hållbarhet under pandemin

I början av covid-19-pandemin tog vi fram en enkät som besvarades centralt av alla regioners barnhälsovård. Syftet var att se om Sveriges barnhälsovårdsorganisation och vaccinationsprogram fortfarande var lika robust och hållbart. Resultaten är tänkta att kunna användas för att visa vad som fungerar med det svenska barnvaccinationsprogrammet och vad som kan förbättras under en kris. De kan också informera andra länder om vad som har underlättat respektive hindrat arbetet med att upprätthålla hög vaccinationstäckning i Sverige. Sammantaget visade undersökningen att vaccinationerna har fortsatt att ges enligt programmet, trots

periodvis brist på personal och fler avbokade besök än vanligt. Sannolikt beror detta på att den bakomliggande organisationen är robust, på att vaccinförsörjningen har fungerat och på att kommunikationen om nationella riktlinjer för att prioritera vaccinationer varit god, liksom följsamheten till riktlinjerna. Detta är publicerat dels som en rapport, dels som en vetenskaplig artikel (44, 45).

Pandemins roll för arbetet med regeringsuppdraget

Covid-19-pandemin har i hela världen visat att barnens perspektiv lätt kan trängas undan av annat. För samhället som helhet har pandemin också visat hur allt hänger samman på ett intrikat sätt och att svagheter blottläggs under en kris.

Regeringsuppdraget om att förbättra barns skydd mot smittsamma sjukdomar blev förlängt på grund av pandemihanteringen, och delvis påverkat av den. Samtidigt aktualiserade pandemin det arbete som Folkhälsomyndigheten redan hade påbörjat, och alla fokusområden inom regeringsuppdraget har ingått i det pandemirelaterade arbetet, se tabell 3. Särskilt vikten av samverkan har blivit tydlig, och vi har utvecklat både den externa samverkan och den interna på myndigheten.

När det gäller målgruppers behov har våra kommunikationsinsatser under pandemin utökats till att i högre grad även innefatta allmänheten, förutom professioner och huvudaktörer. Dessutom har vi arbetat mer med vaccination inom mödrahälsovården eftersom det har varit aktuellt att erbjuda vaccination mot covid-19 till blivande mödrar. Vidare har vi arbetat ännu mer med kommunikationsinsatser till regioner och yrkesgrupper, det vill säga elevhälsan och barnhälsovården samt hälso- och sjukvårdspersonal.

Utöver den löpande och planerade kommunikationen har pandemin också krävt snabba kommunikationsinsatser som i sig har inneburit en typ av krissituationer i krisen. Exempel är när säkerhetssignaler om aktuella vacciner medfört snabba beslut och ändringar i vaccinationsinsatserna. Vaccinationsinsatsen mot covid-19 har belyst vikten av tydlig, målgruppsanpassad och transparent kommunikation och visat att vi har en viktig roll i att stötta professionen och regionerna när det gäller vaccination.

Sist men inte minst har vi i Sverige och i världen har blivit påmind om de starka kopplingarna mellan ojämlikheter i hälsa, jämlik tillgång till förebyggande hälsovård och vaccinationstäckning. Därigenom har fortsatt arbete utifrån metoden Tailoring Immunization Programmes blivit särskilt viktigt att ta vidare och omsätta i praktiken.

Slutsatser och det framtida arbetet

Kommunikation om vaccinationer är en komplex process som berör många olika aktörer och målgrupper. Folkhälsomyndigheten tog sig an regeringsuppdraget utifrån en helhetssyn och vi har arbetat för att stärka och utveckla flera av de delar som bidrar till ett långsiktigt hållbart vaccinationsprogram, för att alla barn i Sverige även fortsatt ska ha ett gott skydd mot smittsamma sjukdomar. Vi kommer att arbeta vidare inom varje område, med hjälp av de erfarenheter som vi fått under de här åren. Syftet är att bidra till kommunikation som

- besvarar människors frågor i en dialog som rymmer både fakta och känslor, företrädesvis genom hälso- och sjukvårdens kanaler men även inom andra områden där barn och vuxna rör sig
- möter människors behov stöd i samband med beslut om vaccination,
- gör det lätt att förstå varför och när vaccination är ett klokt val, både i vardagen och i en kris
- sker i samarbete mellan aktörer som kan nå ut med budskap tillsammans
- bygger på kunskap om människors beteende i relation till sin hälsa.

Här listar vi i punktform några av de aktiviteter och arbetspår som vi arbetar vidare med efter åiterrapporteringen:

- Ta tillvara de erfarenheter som gjorts under pandemin med covid-19 och som är viktiga i arbetet med vaccinationsprogram och vaccinationer. I det här sammanhanget särskilt i fråga om att
 - prata om vaccinationer i olika sammanhang,
 - genomföra risk- och kriskommunikation i samverkan, samt
 - upprätthålla och stärka samarbeten som vi har utvecklat med andra aktörer i samhället.
- Göra kommunikationsinsatser genom att exempelvis delta i barnrättsdagarna 2022 med temat ”Varje barns rätt till information och utbildning” och sprida budskap och material under Vaccinationsveckan våren 2022.
- Fortsatt kommunicera att vaccinationer på olika sätt bidrar till människors hälsa genom hela livet – barn, blivande föräldrar, vuxna och äldre personer.
- Följa upp faktorer som påverkar vaccinacceptans – återkommande och när det behövs i särskilda frågor – med stöd av frågor och undersökningsverktyg som använts och validerats inom detta regeringsuppdrag.
- Följa frågor om vaccinationer i medier och sociala medier och förstärka bevakningen när det behövs. Vi vill också följa möjliga effekter av desinformation – genom studier och/eller samarbeten.

- Utvärdera och vid behov vidareutveckla det metodstöd och kunskapsunderlag som tagits fram, exempelvis TIP-guiden, samtalsmaterialet om Folke till förskolebarn och stödmaterialet Att prata om vaccination.
- Använda poddar mer för att kommunicera om vaccinationer och vaccinationsprogram, i våra egna poddkanaler som utvecklats under pandemin och genom andras poddar när möjligheten finns.
- Sprida tydliga budskap och material via våra webbsidor samt vidareutveckla konceptet för faktablad utifrån behov.
- Vidareutveckla samverkan med mödrahälsovården som en plattform för kommunikation om vaccination, där vi även ska ta tillvara erfarenheter från pandemin.
- Fortsätta att samverka och samarbeta brett internt med pandemihantering, antibiotikaresistensfrågor och beteendeinsikter inom smittskydd och folkhälsa.
- Delta i internationella nätverk som utvecklats för att dela erfarenheter, metoder och kunskap om vaccinationstäckning, vaccinacceptans och kommunikation, genom EU Health Security Network and Communicators, ECDC NITAG, WHO:s Community of practice on behavioural and cultural insights och det nordiska samarbetet om vaccinacceptans.

Tabell 2. De fem fokusområden som ingår i rapporten och konkreta aktiviteter inom dem.

Förut-sättning för dialog	Riktade insatser	Löpande kommunika-tion i vardag och kris	Engagemang och samverkan	Kunskap om målgrupper och vaccin-acceptans
				
Kommunikationsstöd vid förändringar i vaccinationsprogrammet; rotavirus och HPV	Guide utifrån WHO:s Tailoring Immunization Programmes (TIP) utvecklad för svenskt sammanhang	Vaccinationsveckan: återkommande aktivitet, verktygslåda för kommunikation	Vaccindagen: koncept för aktörs-konferens	Metod-utveckling för systematisk uppföljning av vaccin-acceptans
Faktablad som stöd i samband med vaccination, samt för ovaccinerade barn		Workshop om risk- och kriskommunikation, utifrån scenarier	Stärkt samverkan med elevhälsan genom etablerat nätverk	Enkät- och fokusgruppsundersökning föräldrar
Filmer till barn och vårdnads-havare		Stärkt strategisk planering och löpande kommunikation	Utvecklad samverkan med mödrahälsovården	Intervjuundersökning sjuksköterskor inom BHV och elevhälsan
Stödmaterial för att utforska och möta frågor och funderingar i samtal.		Utvecklad budskaps-plattform och webb-information	Samverkan med 1177 om förändrings-kommunikation	Enkätundersökning mödrahälsovården
Samtals-material för förskolebarn och pedagoger		Samarbete med LV och andra aktörer om risk- och kriskommunikation	Löpande samverkan med LV och andra aktörer	Metod för att följa frågor i sociala medier

Tabell 3. Tillämpning/utveckling under pandemin med covid-19 för respektive fokusområde.

Förutsättning för dialog	Riktade insatser	Löpande kommunikation i vardag och kris	Engagemang och samverkan	Kunskap om målgrupper och vaccin-acceptans
				
<p>Förskolematerialet inkluderar covid-19 och antibiotikaresistens</p>	<p>Metodstöd och kunskapsunderlag utifrån TIP sprids och följs upp med regioner</p>	<p>Utvecklad kommunikation om vaccinsäkerhet och nya vacciner mot covid-19</p>	<p>Utökad samverkan runt kommunikation nationella och lokala aktörer</p>	<p>Metod för att följa frågor i sociala media används på vaccination mot covid-19</p>
<p>Stödmaterial för samtal kan användas på covid-19.</p>		<p>Budskap om vacciner och vaccinsäkerhet tillämpas i kommunikationen, på webb och i korta filmer.</p>	<p>Gemensamma webinarier arrangeras av SKR, Fohm och LV</p>	<p>Vaccinationsprogrammets robusthet följs under pandemin</p>
		<p>Risk- och kris-kommunikation i praktiken.</p>	<p>Risk- och kris-kommunikationen förankras och genomförs i samverkan mellan nationella och regionala aktörer</p>	<p>Acceptans för vaccination mot covid-19 undersöks.</p>

Referenser

1. Folkhälsomyndigheten Sverige. Barnvaccinationsprogrammet i Sverige 2020 – Årsrapport. 2021. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/b/barnvaccinationsprogrammet-i-sverige-2020-arsrapport/>
2. Byström E, Lindstrand A, Bergström J, Riesbeck K, Roth A. Confidence in the National Immunization Program among parents in Sweden 2016 - A cross-sectional survey. *Vaccine*. 2020;38(22):3909-17.
3. Suppli CH, Hansen ND, Rasmussen M, Valentiner-Branth P, Krause TG, Mølbak K. Decline in HPV-vaccination uptake in Denmark - the association between HPV-related media coverage and HPV-vaccination. *BMC public health*. 2018;18(1):1360.
4. World Health Organization (WHO). Upswing in HPV vaccination in Ireland. 2018. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.euro.who.int/en/countries/denmark/news/news/2018/9/upswing-in-hpv-vaccination-in-ireland>
5. Rikshandboken. Barnhälsovårdens nationella program. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.rikshandboken-bhv.se/vaccination/vaccinationsprogram-for-barn/>
6. MacDonald NE. Vaccine hesitancy: Definition, scope and determinants. *Vaccine*. 2015;33(34):4161-4.
7. World Health Organization (WHO). The Behavioural and Social Drivers (BeSD) Framework. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.who.int/teams/immunization-vaccines-and-biologicals/essential-programme-on-immunization/demand>
8. World Health Organization (WHO). Ten threats to global health in 2019. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.who.int/news-room/spotlight/ten-threats-to-global-health-in-2019>
9. Gavi the vaccine Alliance. Programming Guidance Demand Generation. 2018. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.gavi.org/sites/default/files/document/programming-guidance---demand-generationpdf.pdf>
10. Gavi the vaccine Alliance. Demand promotion and community engagement Tackling inequity by promoting demand for immunisation. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.gavi.org/types-support/health-system-and-immunisation-strengthening/demand-promotion>
11. Brewer NT, Chapman GB, Rothman AJ, Leask J, Kempe A. Increasing Vaccination: Putting Psychological Science Into Action. *Psychol Sci Public Interest*. 2017;18(3):149-207.
12. Brewer NT. What Works to Increase Vaccination Uptake. *Acad Pediatr*. 2021;21(4s):S9-s16.
13. Sveriges kommuner och regioner (SKR). Ökad tillgänglighet i barnhälsovården. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://skr.se/skr/halsasjukvard/utvecklingavverksamhet/naravard/overenskommelseomengodochnaravard/okadtillganqlighetibarnhalsovarden2021.31669.html>
14. Socialstyrelsen. Överenskommelserna om ökad tillgänglighet i barnhälsovården Slutrapport för Socialstyrelsens regeringsuppdrag att följa, analysera och stödja genomförandet av överenskommelserna 2018 till 2020. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-10-7556.pdf>
15. Regeringskansliet. Agenda 2030 | Mål 3 | Hälsa och välbefinnande. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-mal-3-halsa-och-valbefinnande/>
16. Barnombudsmannen. Barnkonventionen. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/>

17. Folkhälsomyndigheten Sverige. Erfarenheter samt förstärkt kommunikation vid vaccination mot säsongsinfluensa 2020/21 – Lärdomar att ta med till säsongsinfluensavaccination och vaccination mot covid-19. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/e/erfarenheter-samt-forstarkt-kommunikation-vid-vaccination-mot-sasongsinfluensa-2020-2021/>
18. Folkhälsomyndigheten Sverige. Vaccinationsprogram för barn. En kunskapsöversikt för hälsovårdspersonal. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/v/vaccination-av-barn-det-svenska-vaccinationsprogrammet-en-kunskapsöversikt-for-halsovardspersonal/> 2018.
19. Folkhälsomyndigheten Sverige. Informationsmaterial om vaccinationer; <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/v/vaccination-av-barn-det-svenska-vaccinationsprogrammet-en-kunskapsöversikt-for-halsovardspersonal/> 2021.
20. Folkhälsomyndigheten Sverige. Bra att veta om vaccinationer. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/b/bra-att-veta-om-vaccinationer/> 2019.
21. World Health Organization (WHO). Conversations to build trust in vaccination. A training module for health workers. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: https://www.who.int/immunization/programmes_systems/TrainingModule_ConversationGuide_final.pptx?ua=1 2017.
22. World Health Organization (WHO). Communicating with patients about covid-19. Evidence-based guidance for effective conversations to promote covid-19 vaccination uptake. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/publications/communication-and-advocacy/communicating-with-patients-about-covid-19-vaccination-training-package>
23. Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (2021). How to Talk with Parents and Caregivers about COVID-19 Vaccination. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.cdc.gov/vaccines/covid-19/hcp/pediatrician.html>
24. Region Stockholm. Folkhälsoguiden Men är det säkert? –om att bemöta tveksamhet för vaccin mot covid-19. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.folkhalsoguiden.se/vaccintveksamhet>
25. Region Stockholm. Prata vaccin. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://pratavaccin.se/>
26. Folkhälsomyndigheten Sverige. Barnvaccinationsprogrammet i Sverige 2020 – Årsrapport. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/b/barnvaccinationsprogrammet-i-sverige-2020-arsrapport/> 2021.
27. Folkhälsomyndigheten Sverige. Influensasäsongen 2020–2021, rapport. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: https://www.folkhalsomyndigheten.se/globalassets/statistik-uppfoljning/smittsamma-sjukdomar/veckorapporter-influensa/2020-2021/influensasasongen-2020-2021-sasongssammanfattning-final-v2_23juli.pdf 2021.
28. World Health Organization (WHO). TIP Tailoring Immunization Programmes. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.euro.who.int/en/health-topics/communicable-diseases/measles-and-rubella/publications/2019/tip-tailoring-immunization-programmes-2019> 2019.
29. Jama A, Ali M, Lindstrand A, Butler R, Kulane A. Perspectives on the Measles, Mumps and Rubella Vaccination among Somali Mothers in Stockholm. International journal of environmental research and public health. 2018;15(11).
30. Jama A, Lindstrand A, Ali M, Butler R, Kulane A. Nurses' Perceptions Of MMR Vaccine Hesitancy In An Area With Low Vaccination Coverage. Pediatric Health Med Ther. 2019;10:177-82.
31. Folkhälsomyndigheten Sverige. Vaccin funkar. 2019 [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/vaccin-funkar/material/>

32. World Health Organization (WHO). Effective communication of immunization data. 2019. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: https://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0017/422630/WHO_Handbook_ENG_final_Web.pdf
33. Folkhälsomyndigheten Sverige. Fakta om vaccinerna mot covid-19. 2022. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittykydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/vaccination-mot-covid-19/om-vaccinerna-mot-covid-19/om-vaccinerna/>
34. Folkhälsomyndigheten Sverige. Ladda ned filmer och annonsmaterial om vaccination mot covid-19. 2022. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittykydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/vaccination-mot-covid-19/kampanjmaterial/>
35. Folkhelseinstituttet. Koronavaksiner - informasjon på forskjellige språk. 2021. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/infomateriell/koronavaksinasjon/?term=&h=1>
36. IA2030. IMPLEMENTING THE IMMUNIZATIONAGENDA 2030: A Framework for Action through Coordinated Planning, Monitoring & Evaluation, Ownership & Accountability, and Communications & Advocacy. 2022. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: https://cdn.who.int/media/docs/default-source/immunization/strategy/ia2030/ia2030_frameworkforactionv04.pdf?sfvrsn=e5374082_1&download=true
37. Socialstyrelsen. Bilaga 3. Insatser i genomförandet av överenskommelserna om ökad tillgänglighet i BHV 2018 till 2020. 2020. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-10-7556-bilaga3.pdf>
38. Official Journal of the European Union. COUNCIL RECOMMENDATION of 7 December 2018 on strengthened cooperation against vaccine-preventable diseases (2018/C 466/01). 2018. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: [https://eur-lexeuropa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H1228\(01\)](https://eur-lexeuropa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H1228(01))
39. Europeiska Vaccinationsportalen. Vaccination. 2020. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://vaccination-info.eu/sv/vaccination> 2020.
40. European Joint Action on Vaccination (EU-JAV). 2022. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://eu-jav.com/>
41. Finnish institute of health and welfare. Vaccine hesitancy and uptake : From research and practices to implementation : EU Joint Action on Vaccination Work Package 8 Final Report. 2021. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.julkari.fi/handle/10024/143376>
42. World Health Organization (WHO). Vaccine Safety Net. 2022. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.vaccinesafetynet.org/>
43. GAVI H, UNICEF, Vaccination Demand Hub, World Health Organization. Finding the Signal through the Noise. A landscape review and framework to enhance the effective use of digital social listening for immunisation demand generation. 2021. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.who.int/news/item/18-08-2021-social-listening-finding-the-signal-through-the-noise>
44. Folkhälsomyndigheten Sverige. Barnvaccinationsprogrammets hållbarhet under den tidiga covid-19-pandemin i Sverige. 2021. [Citerad 2 februari 2022]. Hämtad från: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/b/barnvaccinationsprogrammets-hallbarhet-under-den-tidiga-covid-19-pandemin-i-sverige/>
45. Falkenstein Hagander K, Aronsson B, Danielsson M, Lepp T, Kulane A, Schollin Ask L. National Swedish survey showed that child health services and routine immunisation programmes were resilient during the early COVID-19 pandemic. Acta paediatrica (Oslo, Norway : 1992). 2021;110(9):2559-66.

Folkhälsomyndigheten

Detta är en återrapportering av Folkhälsomyndighetens regeringsuppdrag om att förbättra barns skydd mot smittsamma sjukdomar (S2018/03919/FS (delvis)). Målgrupper för rapporten är i första hand Regeringskansliet, Folkhälsomyndigheten och aktörer som Folkhälsomyndigheten samverkar med i arbetet med vaccinationer. I denna rapport beskriver vi arbetet med regeringsuppdraget, resultatet och planer för vidare arbete.

Folkhälsomyndigheten är en nationell kunskapsmyndighet som arbetar för en bättre folkhälsa. Det gör myndigheten genom att utveckla och stödja samhällets arbete med att främja hälsa, förebygga ohälsa och skydda mot hälsohot. Vår vision är en folkhälsa som stärker samhällets utveckling

Folkhälsomyndigheten

Solna Nobels väg 18, 171 82 Solna. **Östersund** Campusvägen 20. Box 505, 831 26 Östersund.

www.folkhalsomyndigheten.se